

Jolanta
CHWASTYK-KOWALCZYK

**Sprawozdanie z działalności
Komisji Prasoznawczej Oddziału
PAN w Krakowie za rok 2020**

*A report on the work of the Commission of Press
Studies of the Cracow Branch of the Polish Academy
of Sciences in 2020*

Powoli zbliżamy się do 50. rocznicy powołania do życia Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN w Krakowie w celu integrowania środowiska naukowego Krakowa, aktywizowania go do twórczej pracy naukowej, inicjowania badań naukowych oraz wdrażania i upowszechniania ich wyników. Stopniowo do prac Komisji włączali się na stałe uczeni z innych ośrodków akademickich w Polsce. Komisja Prasoznawcza stała się forum wymiany intelektualnej początkowo prasoznawców, by ewoluować do najszerzej pojętego medioznawstwa. Wszechobecna konwergencja mediów w naturalny sposób poszerzyła krąg zainteresowań badaczy o media — stare (radio, telewizja, pisma drukowane) i nowe (Internet), oraz nowe nowe media (np. platformy internetowe, gry), a także zagadnienia z zakresu public relations. Comiesięczne posiedzenia Komisji pozwalają w trakcie dyskusji wyłaniać nowe sposoby opisu otaczającego nas świata, obejmujące zjawiska znajdujące się na pograniczu multimediów, komunikacji społecznej i informatyki oraz rozstrzygać kwestie metodologiczne. To ważne, bowiem nowe media spełniają funkcje dziedzictwa kulturowego, gromadzą wiedzę i archiwizują rzeczywistość. A do nas uczonych należy ukazywanie i wyjaśnianie specyficznych cech nowych mediów, takich jak wzajemne powiązania, dostęp do indywidualnych użytkowników, którzy mogą występować zarówno w roli nadawców, jak i odbiorców, interaktywność, wszechobecność, różnorodność sposobów użycia i otwarcia, delokalizacja, intertekstualność, unifikacja form i gatunków prasowych, radiowych, telewizyjnych oraz internetowych.

Pomimo niedogodności i ograniczeń wynikających z pandemii COVID-19, Zarząd Komisji zamierza uczcić ten okrągły jubileusz numerem specjalnym „Rocznika Historii Prasy Polskiej”, gdzie poprzez artykuły zostanie ukazany wachlarz zainteresowań naukowych członków Komisji, zorganizować uroczyste spotkania i celebrować swoje święto. 50 lat funkcjonowania w zmieniających się w Polsce warunkach społeczno-polityczno-gospodarczych jest imponujące, zważywszy na

fakt, że praca wszystkich związanych z Komisją Prasoznawczą osób jest bezpłatna. Można zaryzykować stwierdzenie, że tych ludzi połączyła pasja nauki, uprawiania jej wspólnie i dzielenia się jej wynikami.

Rok 2020 był 48. rokiem działalności Komisji Prasoznawczej. Aktualnie Komisja liczy 30 członków reprezentujących najważniejsze ośrodki akademickie w Polsce (m.in. Białystok, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Opole, Rzeszów, Toruń, Wrocław). Ponieważ Komisja ma ugruntowaną pozycję w świecie naukowym, badacze z różnych ośrodków akademickich związani z prasoznawstwem czy szerzej, jak wspomniano wcześniej, z mediami, ubiegają się o stałe w niej członkostwo. Swoje wystąpienia zaproponowali w 2021 roku przedstawiciele Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego: dr hab. Katarzyna Gajlewicz-Korab z tematem *Drukowane magazyny telewizyjne w dobie cyfryzacji. Analiza komparatystyczna na przykładzie Polski i Francji* (drugi referat) oraz dr hab. Anna Jupowicz-Ginalska z tematem *Między sercem a komponentami marki medialnej — o multiplatformizacji polskiej prasy społeczno-politycznej*.

W 2020 r. dołączyły do Komisji 3 osoby:

1. prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz – Uniwersytet w Białymstoku
2. dr hab. Ryszard Filas – Uniwersytet Jagielloński
3. dr hab. Bogdan Fischer, prof. UP – Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie.

Odeszli od nas:

1. dr hab. Marian Gierula, prof. UŚ – zmarł 21 kwietnia 2020 r.
2. prof. dr hab. Jerzy Mikułowski Pomorski – zmarł 12 grudnia 2020 r.

Komisja pracowała pod kierunkiem Zarządu w składzie:

przewodniczący honorowy:	prof. dr hab. Krzysztof Woźniakowski
przewodniczący:	prof. dr hab. Grażyna Wrona
wiceprzewodniczący:	prof. dr hab. Grażyna Gzella
sekretarz naukowy:	prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk
członkowie:	dr hab. Grzegorz Nieć, prof. UP
	dr hab. Michał Rogoż, prof. UP
sekretarz techniczny:	dr Renata Zajac

Ze względu na sytuację pandemiczną nie mogły odbywać się stacjonarne posiedzenia Zarządu, podjęte zostały decyzje w sprawie zwoływania w miarę potrzeb zdalnych spotkań, podobnie jak posiedzenia redakcji „Rocznika Historii Prasy Polskiej”. W minionym roku odbyły się cztery spotkania Zarządu poświęcone bieżącym sprawom organizacyjnym oraz harmonogramowi posiedzeń naukowych.

Podstawową formą działalności Komisji były nadal posiedzenia naukowe, w czasie których prezentowano badania, koncentrujące się wokół różnych zagadnień:

problematyki historycznoprasowej (polskiej i obcej), współczesnych zagadnień prasoznawstwa, medioznawstwa oraz różnych aspektów prawnych funkcjonowania mediów w Europie.

W okresie sprawozdawczym odbyło się **10 posiedzeń naukowych**, w trakcie których wygłoszono **10 referatów**. Trzy odbyły się stacjonarnie w siedzibie Oddziału PAN w Krakowie na ul. św. Jana 28. Z uwagi na przedłużającą się sytuację pandemiczną z inicjatywy prof. dr hab. Grażyny Wrony i prof. dr hab. Jolanty Chwastyk-Kowalczyk nawiązano współpracę z przedstawicielem młodego pokolenia — informatykiem mgr. inż. Wawrzyńcem Kowalczykiem, który uruchomił projekt badawczy w zakresie analizy internetowych platform kolaboracyjnych, dostępnych na współczesnym rynku IT. Celem tego projektu było wyłonienie odpowiedniego narzędzia odpowiadającego potrzebom członków Komisji Prasoznawczej Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie, dla umożliwienia kontynuacji prac badawczych oraz posiedzeń Komisji Prasoznawczej w trybie zdalnym w trakcie kryzysu pandemicznego w 2020 roku. Badanie zostało przeprowadzone w formule pro bono. Narzędzie wyłonione w toku prac badawczych — Microsoft Teams — znalazło bezpośrednie zastosowanie podczas pandemii COVID-19. Takich spotkań online odbyło się siedem. Spotkania te nadzorował i wspierał technicznie Wawrzyńiec Kowalczyk, dzięki czemu były one efektywne i bez problemów natury informatycznej.

Wykaz posiedzeń naukowych wraz z tytułami wystąpień oraz liczbą uczestników zawiera poniższe zestawienie:

Posiedzenia naukowe Komisji Prasoznawczej PAN Oddział w Krakowie — 2020 rok

8.01.2020 — dr hab. Michał Rogoż — *Śmierć i pogrzeb Pawła Adamowicza na łamach dzienników ogólnopolskich* – 15 osób,

12.02.2020 — dr hab. Elżbieta Czarny-Drożdziejko — *Nowe prawo pokrewne wydawcy prasowego* — 16 osób,

11.03.2020 — dr hab. Katarzyna Gajlewicz-Korab — *Współczesna francuska prasa drukowana. Wpływ czynników technologicznych, politycznych i kulturowych na model prasy* — 10 osób,

27.05.2020 [online] — prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk — *Katarzyna Bzowska-Budd — polska mistrzyni felietonu* — 14 osób,

17.06.2020 [online] — dr hab., prof. UŚ Sebastian Fikus — *Programy rozrywkowe radiofonii III Rzeszy jako kluczowy instrument manipulowania społeczeństwem* — 19 osób,

1.07.2020 [online] — dr hab., prof. UP Bogdan Fischer — *Przetwarzanie danych osobowych w prawie prasowym* — 18 osób,

8.07.2020 [online] — prof. dr hab. Tomasz Mielczarek — *Narodziny polskiego paradygmatu badań prasoznawczych (1954–1969)* — 17 osób,

14.10.2020 [online] — dr Elżbieta Maj — *Konstytucyjne, karne, administracyjne i gospodarcze (przemysłowe) determinanty prawa prasowego w Galicji doby autonomicznej* — 19 osób,

18.11.2020 [online] — dr hab. Leszek Zinkow — *Historia i archeologia starożytnego Bliskiego Wschodu na lamach „Wędrowca”, „Ateneum” i „Biblioteki Warszawskiej”* — 22 osoby,

9.12.2020 [online] — dr Dorota Kamińska — *„Aby jednym kolorem czarnym odtworzyć wrażenie” — polscy drzeworytnicy-ilustratorzy „Tygodnika Ilustrowanego” w latach 1859–1899* — 20 osób.

W posiedzeniach w 2020 roku wzięło ogółem udział **170** osób z różnych ośrodków akademickich w kraju. Sytuacja pandemiczna uniemożliwiła zapraszanie z referatami gości zagranicznych. Pomimo spotkań online, dostrzegamy wzrost — w stosunku do ubiegłego roku — zainteresowania naszymi debatami naukowymi uczestników posiedzeń Komisji Prasoznawczej.

Przy organizacji posiedzeń naukowych współpracowaliśmy również z Instytutem Nauk o Informacji Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie.

Organem Komisji jest „Rocznik Historii Prasy Polskiej”, wydawany wspólnie przez PAN i Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie. Funkcję redaktora naczelnego nadal pełni prof. dr hab. Grażyna Wrona. Skład Kolegium Redakcyjnego się nie zmienił od ubiegłego roku. Stanowi go, poza red. nac.: prof. dr hab. Jerzy Jarowiecki (redaktor honorowy), dr hab. Michał Rogoż, prof. UP (redaktor odpowiedzialny, sekretarz redakcji), dr hab. Władysław M. Kolasa, prof. UP (redaktor wersji elektronicznej), prof. dr hab. Krzysztof Woźniakowski, dr hab. Łukasz Sroka, prof. UP oraz sekretarz techniczny dr Ewa Wójcik.

Należy przypomnieć, że „Rocznik Historii Prasy Polskiej” w 2019 r. znalazł się na liście czasopism B i uzyskał 40 punktów. W roku 2020 ukazały się 4 zeszyty: 1 (57), 2 (58), 3 (59), 4 (60). Posiedzenia Kolegium Redakcyjnego od marca 2020 r. odbywają się online, w zależności od potrzeb. Numer 1 periodyku z 2020 r. został dedykowany w 90-lecie urodzin prof. dr. hab. Jerzemu Jarowieckiemu — współzałożycielowi Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN w Krakowie, długoletniemu Przewodniczącemu tej Komisji, współtwórcy i wieloletniemu redaktorowi naczelnemu „Rocznika Historii Prasy Polskiej”, a obecnemu redaktorowi honorowemu.

W 2020 r. tytuły naukowe otrzymali:

1. profesorem belwederskim została dr hab. Małgorzata Dajnowicz.